

Elisabeth pariet tibi filium at vocabis nomen eius Johannem

(kázání na vigílii sv.Jana, S 96)

Alžběta obdrží syna a ten se bude jmenovat Jan. Toto slovo pronesl anděl, když se zjevil Zachariášovi.

Anděl se zjevuje dvojím způsobem. Tělesným, který si přivlastňuje od živlů. Anděl je toho přirozeně schopen – například dokáže za hodinu vytvořit strom, který [jinak] roste ze semínka mnoho let. Lidská přirozenost je schopna proměňovat pokrm na tělo a krev. Tím spíše je možné, aby božskou silou bylo víno a chléb proměněny v boží tělo.

Za druhé se zjevuje anděl v podobě božského světla, aby sdělil duši boží vůli; spojí boží vůli se světlem a vtiskne ji duši. Podobně jako slovo, které vyřknu, není tou věcí, o níž chci mluvit, ale jen poukazem ke věci, o níž chci mluvit, když spojím své slovo s dechem hlasu a ten je přenesen k vašim uším a tak i duši. A jako někteří duchovní lidé [jenom]¹ naznačují prsty, co mají na mysli, tak se také andělé zjevují v podobě, která je duchovní, a dávají najevo duši boží vůli.

A teď si všimněme toho prvního, co anděl říká: „Alžběta bude mít dítě.“ Na Alžbětě si můžeme všimnout, jaké myslí musí být duše, v níž se má zrodit božská milost. [Jméno] Jan znamená [ten] v němž je milost. Dítě vyrostě a bude svaté. Proto se zabýváme trojím zrodem, aby byl čistý již od mateřského lůna.

Svatý Jan byl tak očištěn, že se nemohl dopustit smrtelného hříchu. A Naše paní byla tak naplněna milostí, že se nikdy nedopustila ani smrtelného ani všedního hříchu. A náš Pán Ježíš Kristus byl úplně čistý, neboť ta, již byl počat, byla očištěna oním početím, že na něj nemohl dopadnout ani dědičný hřích. A jako ona žena „byla neplodná“, tak má být neplodná duše, v níž se rodí boží milost – aby nikdy nesmýšlela podle zalíbení nebo nelibosti lidí, ale vždy jen podle Boha.

Každý účinek je důsledkem bytnosti. Kdyby nebylo bytnosti, nebylo by účinku. Je to takové jako když vše, co je teplé, pochází od ohně. Kdyby nebylo ohně, nebylo by tepla; vše chladné má zase svůj původ ve vodě, a vše suché pochází ze země, a vše co má [v sobě] hodně země, je bláznivé a může být velmi trpné a chladné; dokonalost duše tedy spočívá v žáru, který má za účinek život.

Podle trojího poznáme, zda je v duši milost:

První je, že je duše Bohotvará, neboť pochází od Boha.

¹Tato věta nás uvádí do kontextu kázání *Stetit Jesus* (Q 36a) kde se toto exemplum uvádí v úplnosti

Jeden z našich nejstarších učitelů, který dospěl k pravdě ještě dávno před Kristovým narozením, dříve než přišla křesťanská víra a než se stala tím, čím je dnes, si myslel, že mluvit o věcech vždy v sobě obsahuje cosi nepatřičného a nepravdivého; proto chtěl raději mlčet. Neříkal tedy: Dejte mi chléb, anebo dejte mi pít! Nechtěl totiž mluvit o věcech, neboť je nedokázal vyjádřit tak čistě, jaké vzešly z prvotní příčiny. Proto raději mlčel a své potřeby naznačoval ukazováním prstem.

V takovém případě to znamená, že obě kázání byla vyslovena po sobě na témže místě – jinak by posluchači narážce nemohli porozumět.

Může to být samozřejmě také odkaz na praxi mlčení u některých řádů (cisterciáků, kartuziánů). I sylogismy se v univerzitních disputacích ukazovaly na prstech.

Druhé je, že [se] duše připodobňuje Bohu a vyjadřuje boží podobu v duši a činí ji bohotvarou, takže ji ďáblové mají za Boha, jak je onou milostí vznešená.

Třetí [je] , že se duše neuspokojí, dokud nemá v úplnosti veškerou dokonalost.

Jeden pohanský učitel totiž říká, že veškerá dokonalost duše spočívá v tom, že obsahuje podobu Boha, andělů a všeho stvoření, jak jsem již vícekrát říkal, že [tato] podoba a dokonalost je u andělů duchovní povahy a předchází onu u stvořených bytostí. Ale duše bude v království nebeském podobna a rovna andělům. A vše, co mají andělé, je přislíbeno i jí. Co obdrželi andělé, jí bude [také] dáno. Proto se duše nikdy nespokojí, dokud nedespěje tam, kde je nedílná a nerozlišená dokonalost všeho tvorstva.

Za druhé si všimněme, jakým způsobem působí milost v duši, a to ukážeme na příkladu sekyrou. Ta musí mít trojí:

Za prvé správný a vyhlazený tvar Tak musí být duše projasněna a očištěna od hříchů, aby nebyla žádného hříchu schopna, neboť hříšný člověk bez milosti a bez připodobnění Bohu není schopen dobrého [činu]. A jakkoli mnohého dobrého koná, neprospěje mu to.

Za druhé: Sekyra je [ostrá a] pronikavá. A právě tak má pronikat duše do všech božských a ctnostných věcí.

Za třetí: Sekera úplně poslouchá řemeslníka a plní jeho záměr. A právě tak přenáší milosti duši k Bohu a nad sebe samu, zbavuje ji sebe i všeho, co je stvořené, a sjednocuje duši s Bohem.

A milost působí v duši tak dlouho, až se [duše] zcela vyprázdní ode všeho stvořeného, a nezůstane [v ní] než Bůh a duše v bezprostředním [vztahu] .Amen.